

בי"ס Desautels למנהל עסקים – אוניברסיטת McGill

מונטריאול, קוויבק, קנדה

מאת: אריאל נוברשטרן

קנדה

שכנתה הצפונית, הקרה, והנחמדה של ארה"ב. לקנדים חשוב מאוד להדגיש שהם אינם אמריקאים, ואכן מתחת לפני השטח קיימים שוני. הם מדברים את אותה אנגלית, ובמובנים מסוימים (תרבות, סחר, מדיניות חוץ) קנדה מושפעת במידה רבה ביותר מארה"ב. עם זאת הקנדים בהכללה נחמדים הרבה יותר, סבלניים יותר, ופתוחים יותר לעולם מהאמריקאים. **גיאוגרפיה** - קנדה ענקית – המדינה השנייה בגודלה בעולם. עם זאת, בעיקר בשל אילוצי מזג האוויר כמעט כל היישוב והתשתיות במדינה מרוכזים ברצועה צרה הצמודה לגבול עם ארה"ב, ובעיקר במספר מוקדים בה. במערב נמצאת מדינת בריטיש קולומביה, כשהעיר ונקובר היא נקודת היישוב החשובה בה (מומלצת מאוד לטיול בקיץ, או לספורט בחורף). לאורך כמה א לפי קילומטרים מזרחה ישנם מרחבים עצומים מיושבים בדלילות, כשהערים וויניפג ו- קלגרי הן החשובות. המחוז החשוב ביותר בקנדה מבחינה כלכלית ומבחינת אוכלוסיה הוא אונטריו, שבדרומו נמצאת העיר טורונטו (לא רחוק מהעיר באפלו בצפון מדינת ניו יורק בארה"ב). כארבע שעות מזרחה משם על גבול אונטריו- קוויבק נמצאת אוטווה, בירת קנדה, ועוד שעתיים מזרחה נמצאת העיר השנייה בחשיבותה הכלכלית- דמוגרפית, מונטריאל. ממנה ניתן להמשיך מזרחה עוד מאות ואלפי קילומטרים עד להליפקס שבנובה-סקוטיה או עד לניופאונדלנד.

כמה נתונים סטטיסטיים:

- שטח – כ-10 מליון קמ"ר (בישראל קצת מעל 20 אלף קמ"ר).
  - אוכלוסין – קרוב ל-34 מליון.
  - GDP לאדם – כ-\$45,000, או \$39,000 במונחי שווה-כח-קניה (בישראל כ-\$28,000).
  - מטבע – דולר קנדי, בדר"כ קרוב אך קצת חלש יותר מהדולר האמריקאי.
  - שפות – אנגלית (שפה ראשונה בכל המדינה פרט לקוויבק), צרפתית (בעיקר בקוויבק). יש מערכת מורכבת (ולעיתים משעשעת או חסרת היגיון לנו הזרים) של חוקים פדרליים ומדינתיים שנוגעים לשימוש בשתי השפות. "י בתי עסק, גופים ציבוריים ומוסדות ממשל.
  - שעה – השעה במונטריאול, אוטווה וטורונטו היא שבע שעות פחות מהשעה בארץ (כמו ניו-יורק והחוף המזרחי של ארה"ב).
- ממש טיפה **היסטוריה**: ההתיישבות האירופאית הגיעה באוניות והתחילה בצד המזרחי, כשחלקה מנוהל ע"י אנגלים וחלקה ע"י צרפתים, החל מהמאה השבע-עשרה. במאה השמונה-עשרה האנגלים כבשו את השטח הצרפתי (קוויבק), ומבחינת רוב האוכלוסיה הצרפתית בשטח היה זה כיבוש שכלל כפייה ושליטה תרבותית וכלכלית ע"י אליטה אנגלית קטנה. כיבוש זה נמשך כמאה

שנה עד לאמצע המאה ה-19 בה נוצרה קנדה כמדינה פדרלית. בסוף המאה ה-18 היו עימותים ואף קרבות בין הקנדים לאמריקאים, כולל כיבוש אמריקאי של מונטריאול לתקופה מסוימת. בסוף המאה ה-19 היה מירוץ להתפתח מערבה, להגיע לאוקיינוס ולהשתלט על שטחים – בעיקר ע"י פיתוח קו רכבת שהגיע עד ונקובר. חשוב להזכיר כי בטריטוריה הקנדית היו מאות אלפי ילידים משבטים שונים, שרבים מהם מתו ממחלות שהאירופאים נשאו עמם – היום נותרו קהילות קטנות ומפוזרות. עד 1982 נותרה תלות משפטית מסוימת של קנדה בפרלמנט הבריטי, כמורשת של השלטון הבריטי בשטח.

חשוב להיות מודעים ולו ברמה כללית (למי שמתעניין כמובן אפשר יותר) למתחים ההיסטוריים הללו, בין האירופאים לילידים, בין הקנדים לאמריקאים, בין הצרפתים לבריטים, ולקנדה כתרבות של מהגרים המתיישבים בשממה הענקית. האלמנטים הללו באים כולם לידי ביטוי כיום.

קוויבק – מחוז במזרח קנדה. שטחו כ-1.5 מליון קמ"ר, ובו פחות מ-8 מליון תושבים (בערך פי 70 פחות מיושב מישור ישראל). כאמור מעלה מדובר במחוז הצרפתי מבחינה תרבותית, כאשר הצרפתיות אל מול שאר קנדה היא המתח המרכזי בפוליטיקה ובלא מעט חוקים גם ברמה המקומית ושמשפיע גם על מדיניות פנים כללית בקנדה. לדוגמה, כל מוכר בחנות חייב לפנות אליכם בצרפתית עד שתענו לו באנגלית (ואז תקבלו מיד שירות באנגלית קולחת, לפחות במונטריאול); כל השלטים יהיו כתובים בצרפתית ואיפה שצריך יהיה כתוב גם באנגלית למטה; והורים חייבים לשלוח את ילדיהם לבתי ספר דוברי צרפתית אלא אם לפחות אחד ההורים התחנך בקנדה באנגלית.

הצרפתית בקוויבק אינה בדיוק הצרפתית שמדוברת בצרפת. ישנם מקרים בהם הצרפתים משתמשים במילים מאנגלית (סטופ על שלטי תנועה, וויקאנד לסוף השבוע) בעוד שהקוויבקים טהרנים ומקפידים על מילים ממקור צרפתי. ישנו גם הבדל במבטא ובאוצר המילים (במיוחד בסלנג) אך הוא ניתן לגישור בקלות יחסית.

ויזה לקנדה – בקנדה זה הרבה יותר פשוט לקבל ויזות מבארה"ב. עקרונית מי שלא אזרח קנדה צריך להחזיק ויזת לימודים (ו/או ויזת עבודה למי שמתכוון לעבוד במהלך או אחרי הסמסטר – לא בהכרח מומלץ מכל מיני סיבות) גם ממדינת קוויבק וגם של קנדה הפדרלית. עם זאת, מי שלא עובד ומגיע ללימודים של עד שישה חודשים, לא חייב ויזת לימודים ויכול להסתפק בוויזת תיירות. בניגוד לארה"ב, בעלי דרכון ישראלי לא צריכים להו ציא ויזת תיירות לקנדה בשגרירות לפני שמגיעים – כשמגיעים לשדה התעופה אומרים לפקיד ביקורת הדרכונים שמגיעים ללימודים של סמסטר אחד, ומראים להם מכתב קבלה שתקבלו בדואר מהאוניברסיטה. ישימו לכם חותמת בדרכון שתצטרכו להראות באוניברסיטה, וזהו.

עם זאת, מומלץ שתהיה לכם ויזה בתוקף לארה"ב – לעיתים זה נדרש אם מסלולי הטיסה נוחתים בארה"ב, וכך יהיו לכם אפשרויות תיירות נוספות לפני במהלך ואחרי הסמסטר. כשיוצאים מקנדה לפחות משלושים יום לארה"ב, או כשיוצאים מארה"ב וחוזרים אליה שוב תוך פחות משלושים יום מקנדה, צריך להגיד את זה כשעוברים את הגבול כי אז ניתן לחזור חזרה למדינה ממנה יצאתם על אותו אישור כניסה שאיתו נכנסתם בפעם הראשונה. לא חובה.

מונטריאול – עיר מקסימה!

גיאוגרפיה - העיר נמצאת על אי בשם זה שתחום ע"י נהר סט. לורנס הענק שמוביל מים מתוקים מהאגמים הגדולים לאוקיינוס האטלנטי. במרכז העיר וצמוד לקמפוס האוניברסיטה נמצא הר מונט-ריאל (ההר המלכותי), שגובהו כ-230 מטר מעל פני הים ונתן לעיר (ברובה שטוחה) ולאי את שמו.

היסטוריה - העיר הוקמה באמצע המאה השבע עשרה ע"י מתיישבים צרפתים, ועד היום קיים בה רובע שמור היטב של מבנים ורחובות מהתקופה הזו.

היתה העיר המרכזית בקנדה מבחינת כלכלה ואוכלוסיה עד לשנות השישים - שבעים של המאה ה-20. בתקופה זו התחזקה מדיניות בדלנית צרפתית של המחוז, שהביאה תושבים ועסקים רבים להגר, בעיקר לאונטריו ולעיר החשובה בה טורונטו. כך איבדה מונטריאול את בכורתה. בעיר עצמה כמליון וחצי תושבים, כשבאזור העירוני שלה (הכולל עיירות נוספות באי מונטריאול וסמוך אליו) מעל שלושה מליון תושבים.

בעיר פועלות מספר גדול של אוניברסיטאות, חלקן מוגדרות דוברות אנגלית (כגון מקגיל וקונקורדיה) ואז כל השיעורים, השירותים המנהליים, השלטים וחומר הלימוד באנגלית. **אוכלוסיית העיר** מונה מהגרים רבים – לעיתים לא תבחינו בקנדים ... ישנן למעלה מעשרים קבוצות אתניות שונות בעלות קהילות משמעותיות בעיר, מכל רחבי העולם: אסיה, אפריקה, המזרח התיכון, וכמובן אירופה וקנדים שגדלו בתרבות צרפתית או אנגלית. המשמעות של זה היא שהעיר תוססת מבחינת התרבותית – יש המון מוזיקה ואוכל אותנטי יחסית מכל מטבח ומדינה בעולם.

יש בעיר **קהילה יהודית** גדולה חמה ופעילה, שמונה מעל 70,000 איש. רבים מבני הקהילה הם צאצאים לניצולי שואה שהגיעו לעיר בשנות הארבעים והחמישים. בקהילה יש יהודים מכל הזרמים – החל מחסידים שניתן לעיתים לראות במרכז העיר, דרך אורתודוכסים-מודרניים, קונסרבטיבים, רפורמים וחילוניים. כמו כן ישנם ישראלים בעיר, אם כי הרבה פחות מאשר בטורונטו. השכונות היהודיות (בהן ניתן לקנות את כל המוצרים הישראלים בסופרמרקט) רחוקות מעט ממרכז העיר.

אציין כי יש בעיר גם קהילות מוסלמיות (ונוצריות) גדולות מארצות ערביות ומאיראן. קבוצה ניכרת מתלמידי האוניברסיטה והבי"ס הם בני הקהילות הללו. הם אנשים מוכשרים נחמדים ומכניסי אורחים, רובם לא בהכרח אוהדים את משטריהם ומחפשים חיים טובים יותר בקנדה. כהכללה הידע שלהם על ישראל מוטה משום שהוא מבוסס על סטריאוטיפים ואמצעי התקשורת הערביים אך בהחלט ניתן לדבר איתם ולהציג גם צד שונה ממה שהם הכירו. לא נתקלתי באנטישמיות או אנטי ישראליות בשהותי באוניברסיטה.

מספר **אתרים ופעילויות** בולטים לביקור (רשימה מאוד לא ממצה):

- מרכז העיר – חלקו הצפוני צמוד לקמפוס האוניברסיטה. המרכז הגדול כולל בנייני משרדים רבים, רובם מסחריים / עסקיים וכן ממשלתיים.
- העיר התת-קרקעית – מתחת למרכז העיר ישנה רשת מנהרות ענפה שמאפשרת לנוע בין הבניינים השונים ותחנות הרכבת התחתית מבלי לצאת כלל לרחוב. מספר קניונים מרשימים (ובראשם האיטון סנטר) נחפרו לעומק האדמה וכוללים כל מה שאפשר לבקש.

- העיר העתיקה – רובע בעל אתרים היסטוריים רבים בני עד 350 שנה – מומלץ מאוד . היסטורית התושבים היו קתוליים מאוד מה שבא לידי ביטוי בשלל כנסיות מפוארות .
  - שלל מוזיאונים – היסטוריים, ארכיאולוגיים, לאומנות, אומנות מודרנית, וכד'. עושרה של העיר בהחלט בא לידי ביטוי בהיצע המוזיאונים שבה .
  - גן בוטני, פארק אולימפי, ומספר מוזיאונים זואולוגיים / ביולוגיים שמנסים ליצור הביטטים לחיות בלי קשר למה שקורה בחוץ .
  - פארקים עירוניים, ובראשם פארק מונט-רויאל שבו ההר במרכז העיר .
  - שלל פסטיבלים ואירועים תרבותיים – נראה שכל שבוע יש שניים- שלושה בעיר וממש אי אפשר להספיק אפילו לדגום את כולם . פחות או יותר כל סוג אומנות מגיעה מכל רחבי העולם .
  - ספורט – בין אם ספורט קיץ או חורף, תחום הספורט מפותח מאוד בקנדה ובעיר בפרט . הספורט הקנדי הלאומי הוא הוקי קרח, והקבוצה המקומית "הקנדיים" מחזיקה במספר האליפויות הגדול ביותר בליגה (אם כי לא בשנים האחרונות, לצערם של האוהדים) .
  - כדאי מאוד לטייל במקסימום אתרים בעיר, לפני שהסמסטר מתחיל או בתחילתו . אחרי ספטמבר ותחילת אוקטובר חלק מהאתרים הופכים ללא רלוונטיים בשל מזג האוויר, והעומס הלימודי עולה .
- יעדים לנסיעה לסופי שבוע ארוכים :**
- טורונטו – במרחק כשעה טיסה, כחמש שעות ברכבת, או שמונה שעות באוטובוס . מפלי הניאגרה סמוכים לעיר .
  - אוטווה – במרחק כשעתיים נסיעה (אפשר אפילו לנסוע בבוקר ולחזור בלילה) .
  - העיר קוויבק – עיר היסטורית מקסימה ומומלצת מאוד . העיר היחידה בצפון אמריקה שמוקפת חומה (גם למונטריאול היתה חומה אך נותרו ממנה היום שרידים מועטים) . מרחק כארבע שעות נסיעה באוטובוס .
  - הרים לורנטיים (Laurentians) : רכס הרים מרשימים, מעל שעה נסיעה מצפון לעיר . יש בהם שלל אתרי קייט לפעילויות קיץ וחורף (כולל סקי) .
  - בוסטון – מרחק כארבע (?) שעות נסיעה, בכפוף לעיכובים בגבול...
  - ניו-יורק (העיר) – מרחק כשש (?) שעות נסיעה .
  - יש הרבה אתרים בצפון ארה"ב – צפון מדינת ניו יורק, מיין וכד' – שניתן להגיע אליהם לטיול אפילו בתוך אותו יום . המדובר בעיקר על הרים, אגמים ויערות שיש באזור בשפע .
  - נסיעות מעט יותר רחוקות : ניתן להגיע לכל עיר גדולה בצפון אמריקה בטיסה ממונטריאול . מומלץ מאוד לטייל במערב קנדה (הרי הרוקי הקנדיים) במשך שבועיים – שלושה בקיץ . אפשר לשבור את החורף בסוף הסמסטר עם טיסה לקריביים .
  - כדאי מאוד לתכנן טיולים לפני, במהלך, ואחרי הסמסטר ולנצל את הנסיעה להכיר מקסימום אתרים בסביבה אליה רובנו לא מגיעים בדר"כ .
- תחבורה אל העיר :** מונטריאול מחוברת לרשת הרכבות הקנדית ולכן ניתן לנסוע ברכבת לרוב היעדים בקנדה . הרכבת נוחה מאוד אך יקרה יותר מאוטובוס . תחנת הרכבת ממוקמת במרכז

העיר, מרחק פחות מעשר דקות הליכה מהקמפוס. כמו כן פועלות בעיר מספר חברות אוטובוסים (הידועה ביותר היא Greyhound אך לכל יעד יש חברות אחרות) שניתן לנסוע איתן – האוטובוס בדר"כ פחות נוח ולוקח יותר זמן. למונטריאול שדה תעופה בין "ל (מרחק עד חצי שעה נסיעה במונית ממרכז העיר – עלות כ-38 דולר קנדי + טיפ; יש גם אוטובוס שיוצא כל חצי שעה ויש לו כ-4 תחנות במרכז העיר). משדה התעופה יש טיסות ליעדים רבים בקנדה (התעופה הקנדית לא תחרותית אז צפו למחירים גבוהים), ארה"ב (עוברים ביקורת גבולות אמריקאית כבר ביציאה ממונטריאול כך שכדאי להגיע לשדה מוקדם – אבל הטרטור בשדה בו נוח תים קטן בהרבה) ואירופה. הטיסות לישראל (אל-על ואייר-קנדה) מגיעות לטורונטו, כך שלא ניתן להגיע בטיסה ישירה.

תחבורה בתוך העיר: יש בעיר מערכת מסועפת, אמינה ותדירה של רכבת תחתית, רכבת פרברית ואוטובוסים שניתן לעבור ביניהן באותו כרטיס. המערכת עובדת עם כרטיס חכם אל חוטי שרצוי להצטייד בו בתחילת השהות – יש שלל אפשרויות לקנייה מוזלת של מספר נסיעות או של מנויים חודשיים וכד'. כמובן יש גם מוניות אך הן פחות זולות. מרכז העיר מלא באתרי השכרת אופניים אוטומטיים, שניתן לשכור בעלות סבירה לנסיעות בתוך מרכז העיר – ישנם רוכבי אופניים רבים במיוחד בסביבות האוניברסיטה. ניתן גם כמובן לשכור מכונית לימים ספורים או אפילו לשעות ספורות. למרות זאת, אני גרתי במרחק הליכה מהקמפוס (כולם הולכים בחוץ בכל מזג אוויר) ובמשך שבועות רבים לא נזקקתי לדבר פרט לשתי רגלי על מנת להגיע לכל מקום בו חפצתי.

מזג האוויר: זהו החסרון הבולט של מונטריאול לעומת הרבה יעדים אחרים לחילופין, אבל אפשר גם אותו לקחת ברוח טובה ולהסתדר. הקיץ במונטריאול בדר"כ יפה מאוד עם ימים ארוכים מאוד ותושבי העיר מנצלים אותו עד תום. לקראת סוף ספטמבר ואוקטובר מזג האוויר מתקדר ויש הרבה ימים שנראים כמו חורף אצלנו בת"א. בסביבות נובמבר, ובוודאי בדצמבר, יירד שלג. מגיעה תקופה בה הטמפרטורות לא עולות מעל האפס, ולכן שלג שיורד כבר לא נמס עד האביב. ישנם ימים קרים יותר (הם גם בדר"כ בהירים מאוד) שכשהייתי הגיעו עד מינוס 15-20 מעלות, ואם מתחמם לסביבות המינוס שמונה אז מתחיל לרדת שלג שוב. הימים מתקצרים – בסוף דצמבר הזריחה בשמונה וחצי ובארבע כבר חשוך. צריך להצטייד (אפשר כמובן לקנות מה שצריך שם) – נעליים אטומות עם סוליות עבות שמתאימות גם לשלג, כפפות, צעיף, וכובע שמכסה כמה שיותר. למרות מזג האוויר העיר לא מפסיקה לחיות, תמיד יש אנשים ברחובות אבל הרבה פעילות עוברת לתוך הבניינים ומתחת לקרקע. בפנים הכל מבודד ומחומם היטב (בגלל החימום האווירי יבש מדי בתוך בניינים). אותי זה לא הפחיד, וזה גם לא צריך להפחיד אתכם, רק תדעו שככה זה וקחו את צורת החיים הזו כחוויה משך כמה שבועות.

אוניברסיטת מקגיל

האוניברסיטה הוקמה לפני קרוב ל-200 שנה ונקראת על שמו של סוחר סקוטי שתרם את הקרקע ואת ההון הראשוני. לאוניברסיטה כ-34,000 סטודנטים. הקמפוס המרכזי בו רבות מהמחלקות נמצא בין מרכז העיר והר רוואל (הכל במרחק הליכה קצר) והוא עירוני, הומה ולעיתים צפוף. ישנו גם קמפוס נוסף, רחב ידיים ורחוק ממרכז העיר שאינו נוגע לנו. בקמפוס רשת ספריות מקצועיות וענפה (הספרייה למנהל עסקים, שנמצאת בבניין הבי"ס, מומלצת מאוד מאוד). יש חנות ספרים בה ניתן לרכוש ספרי לימוד (יותר זול באינטרנט), מזכרות מהאוניברסיטה וסתם ספרים וכלי כתיבה.

ישנן לא מעט מסעדות לסטודנטים ברחבי הקמפוס , וגם סמוך אליו במרכז העיר – אם כי בחיינו המודרניים צריך להשקיע מחשבה כיצד שומרים על תזונה בריאה ולא מסתמכים רק על המזון המהיר. צריך לזכור שהפירות והירקות שם הרבה פחות זולים ולרוב פחות יפים מבארץ (רוב מה שיפה נסע במשאיות קירור אלפי קילומטרים ממקסיקו – לא בדיוק ברכה לאיכות הסביבה).

מועדי הסמסטר – סמסטר הסתיו מתחיל באחד בספטמבר ומסתיים בסוף נובמבר (כ-13/14 שבועות). בשבוע לפני תחילת הסמסטר ישנו שבוע אוריינטציה לתלמידים שמתחילים את ה-MBA. למרות שלא תלמדו איתם, מומלץ מאוד להשתתף בשבוע הזה – הפעילויות כפייות, תכירו הרבה אנשים שתפגשו אח"כ בביה"ס ובארועים חברתיים, ותפגשו גם כמה מתלמידי השנה השניה (המארגנים) שיתנו לכם טיפים וכמה מתלמידי החילופין שמגיעים להשתתף. סה"כ בעולם מושלם מומלץ להגיע לפחות שבועיים לפני הסמסטר לשם כדי להחליף שעות, למצוא דירה, להנות קצת מהקיץ המדהים בעיר ולהשתתף בשבוע האוריינטציה. במהלך דצמבר יש כשלושה שבועות של בחינות, שמסתיימים מייד לפני חג המולד (בסביבות 22-23 בדצמבר). ייתכן שלא תקחו קורסים עם בחינות, או שהבחינות שלכם יסתיימו מוקדם יותר, ואולי אפילו יוותרו לכם על בחינות ותוכלו לצאת מוקדם יותר. במהלך הסמסטר יש שני סופי שבוע ארוכים, אחד בספטמבר ואחד באוקטובר, בהם לא לומדים גם בימי שני (סוף השבוע הוא שבת וראשון, אך ביום שישי אין קורסים או פעילויות אקדמיות בתואר מנע"ס).

סמסטר החורף מתקיים מתחילת ינואר עד סוף אפריל (כולל בחינות), אבל בדר"כ לא רלוונטי לתלמידי חילופין מישראל. הוא גם מומלץ פחות באשמת מזג האוויר הלא סימפטי במהלכו.

מגורים – כמו תמיד יש להתחיל באסטרטגיה. החסרון העיקרי שלנו בבואנו הוא שאנו מחפשים מגורים לסמסטר בלבד (החוזים הסטנדרטיים לשכירות נקבעו בחוק והם לשנה) ואנו מעדיפים דירות מרוהטות (בדר"כ משכירים דירות ריקות). סוף אוגוסט הוא עונה בוערת להחלפת דירות בעיר כך שזו גם הזדמנות (כי הרבה דירות מתפנות) אבל צריך לפעול מהר.

איפה רוצים לגור? אני ממליץ על מגורים בשכונה הסמוכה לאוניברסיטה, שנקראת "מקגיל גטו". כן זו אותה מילה "גטו", אבל הם באמת משתמשים בה בהקשר של "רובע" וללא קונוטציה היסטורית. יתרונות השכונה הן סמיכות במרחק הליכה קצר לאוניברסיטה, אוירה מאוד סטודנטאית ומגוון עסקים תומכים לסטודנטים. אפשר לגור גם רחוק יותר, ואז מומלץ לגור או כמה שיותר סמוך לתחנת רכבת תחתית (לקו הירוק יש תחנה שממנה צריך רק לחצות את הכביש לביה"ס); אפשרות אחרת היא לגור ב"פלטו" (ה"רמה" או plateau) שהיא שכונה מישורית, מעט צעירה ובוהמיינית עם המון מקומות אוכל ובילוי. כמובן שזו עיר גדולה ואפשר לגור בהמון מקומות. ככלל ככל שמתרחקים ממרכז העיר זה נעשה יותר זול אבל צריך לנסוע יותר...

שימו לב שהעיר נחשבת בטוחה מבחינת פשיעה בכל שעות היממה. עדיין צריך לנקוט אמצעי זהירות בסיסיים ולהיות ערניים לסביבה כמו תמיד ובכל מקום, אבל ככלל כל שכונה תהיה בסדר. רק מסביב לתחנת האוטובוסים המרכזית יש כמה בלוקים פחות נעימים, אבל עדיין הלכתי שם הרבה פעמים ולא קיבלתי תחושה שזה מסוכן.

איזה דירה רוצים? מלבד מגבלות משך החוזה והריהוט שציינתי מעלה, רצוי להתמקד בסוג דור מסוים. מגורים מתחילים בדירה עם שותפים (החל מכ-200-300 דולר קנדי לחודש), דירה סטודנטאית צנועה יותר ו/או רחוקה יותר (כ-500-600 ומעלה), וכלה בדירות מרוהטות

המושכרות לתקופה קצרה לאנשי עסקים (1300 דולר וצפונה). כל המחירים המצויינים מאוד משתנים, אלו רק סדרי גודל. אני ממליץ להשתמש בגוגל-ארטי וגוגל-מפס לראות את הסביבה של כל כתובת אפ שרית, ולמדוד את המרחק ממנה בהליכה לתחבורה הציבורית ולאוניברסיטה. ישנו לוח מודעות של האוניברסיטה לדיור, ואפשר להשתמש גם בקרייגס-ליסט. אני מצאתי באינטרנט רשימה של בנייני דירות גדולים שמפעילות חברות, ופניתי לכל בניין שהיה במיקום רלוונטי וביררתי לגבי דירות מרו הטות לתקופה קצרה. זו לא הנישה הזולה לדיור. בסופו של דבר התמקמתי בלה-סיטה, שזה פרוייקט של מגדלים מרחק פחות מ-15 דקות הליכה מהבי"ס עם 1,300 דירות מתוכן כ-200 מושכרות מרוהטות שמושכרות לתקופות קצרות. יתרונותיו שחברת הניהול דואגת להכל (תכולת הדירה עד לרמת הסכו"ם והשעון המעורר, תחזוקת הדירה בכל בעיה וכד'); יש מרכז קניות תת קרקעי בבניין עם כל (אבל כל!) מה שצריך – נהייתי רבות בקולנוע הסינמטקי המצויין (סינמה דו-פארק) שיש למטה; כל החשבונות כלולים (כולל חיבור לאינטרנט, טלוויזיה רב ערוצית) ומקבלים גם מינוי למועדון הכושר הגדול בבניין. החסרון הוא כמובן במחיר גבוה.

יש לי שתי עצות בהקשר לדירה – הראשונה היא שכדאי מאוד לראות את הדירות בעיניים לפני ששוכרים אותן (או לפחות להעזר באדם שסומכים עליו) – יש דירות שנראות יפות באינטרנט אבל במציאות פחות. אני נחתתי בעיר ונכנסתי למלון לשל ושה ימים, כשביום השני ראיתי כ-10 דירות ברצף (תוכנן מהארץ יומיים לפני הנסיעה) וביום השלישי חתמתי על חוזה. העצה השנייה היא שעדיף מאוד להכנס בשיטת "המיטה החמה" לדירה שמוכנה לגמרי למגורים, למשל של אדם שנוסע לסמסטר למקום אחר. כך חוסכים המון זמן וכסף בקניית ריהוט, חפצים כגון מצעים, והסדרת תשתיות כגון קישוריות אינטרנט בדירה (ומצבנו בישראל טוב מבחינת זריזות ספקיות התשתית השונות).

לא הזכרתי עד עכשיו, אבל יש מעט מאוד מעונות לתלמידי תארים מתקדמים באוניברסיטה, ואנחנו כתלמידי חילופין לא זכאים להם. ככה זה.

עלויות כספיים ומימון: רכיבי העלות הם כרטיס טיסה (מעל אלף דולר – תלוי במה משיגים), מחשב נייד (אם אין). אפשר להסתדר בלי אבל מאוד רצוי עם), קניות אישיות והוצאות טיולים ותיירות – שדי משתנות מאדם לאדם בהתאם לתוכניותיכם. הרכיבים היותר צפויים הם מגורים (מצויין למעלה, ככלל אצבע אפשר לתקצב כ-750 דולר לחודש אלא אם אתם יודעים שתלכו על משהו זול או יקר יותר) והוצאות מחייה כלליות (750-700 דולר לחודש בהחלט מספיקים להכל). תקופת הסמסטר אותה צריך לתקצב היא כארבעה חודשים. בנוסף צריך לזכור לקנות ספרי לימוד וחומרי כתיבה (פחות יקר מבארה"ב – אני הוצאתי פחות מ-200 דולר) ולשלם על ביטוח רפואי קנדי דרך האוניברסיטה לסמסטר אחד (כ-200 דולר). ניתן גם לקנות ביטוח רפואי מישראל למטיילים, בנוסף לביטוח הקנדי, בעלות של דולר עד דולר וחצי ליום.

ניתן לקנות דולרים קנדיים במזומן אצל חלפנים בארץ, אין להם כמויות גדולות אבל בסופו של דבר ניתן להשיג ואפילו בשער טוב. ניתן גם להסתמך שם על כרטיס אשראי ישראלי בין"ל להרבה מההוצאות (כולל שכר דירה אם שוכרים מחברה), העמלות לא מאוד יקרות. בהקשר כרטיס אשראי רצוי שיהיה יותר מכרטיס אחד, כי כבר קרה שהכרטיס נחסם בשל הוצאת סכום גדול מהמגבלה או כהגנה מפני הונאה כשהחברות רואות קניות אינטרנטיות או קניות מחוץ למדינת

ההנפקה. אפשר להודיע לחברה מראש שנוסעים ואז זה מגדיל את המסגרת ומקטין את הסיכוי לחסימה.

כמובן שיש בקנדה חלפנים, הכי טוב להגיע עם דולר אמריקאי ואפשר גם עם יורו. עם זאת החלפנים בקנדה יקרים (גובים עמלת החלפה, והפרש שער הקניה- מכירה מגיע לרוב לשישה אחוזים). חיפשתי ובסוף מצאתי חלפן שהפרשי השערים אצלו כשני אחוזים, אבל עדיין החלפנים בארץ עדיפים. בקנדה פתחתי חשבון בבנק מקומי (לא חובה). ששת הבנקים הקנדיים הגדולים מיוצגים בסניפים במרחק עד בלוק אחד מבית הספר, וניתן בשעתיים לעבור בכל הסניפים ולראות מה הם מציעים לסטודנטים. חשוב לברר אילו מסמכים אתם צריכים כדי לפתוח חשבון, אי אפשר בכל בנק להגיע רק עם דרכון ישראלי. בדר"כ ידרשו גם תעודה קנדית, וזו יכולה להיות תעודת סטודנט מהאוניברסיטה. חשבון הבנק שפתחתי בבנק TD לא גבה עמלות כלשהן. היתרונות של חשבון בנק הן יכולת העברת כספים אלקטרונית מהארץ (על זה כן תשלמו בארץ ואולי גם שם עמלות לא קטנות), אך בעיקר שלא צריך להחזיק הרבה מזומן. בקנדה יש כרטיסי חיוב שמנפיק הבנק ומקבלים בכל חנות – אתם מעבירים את הכרטיס, מקלידים קוד סודי וסכום הרכישה יורד מיידית מחשבון העי"ש. זה נוח מאוד. סגירת החשבון בסוף הסמסטר גם הייתה קלה ומהירה.

ביה"ס למנהל עסקים Desautels

בניין בית הספר (ע"ש ברונפמן – משפחה יהודית קנדית) כולל שש קומות ומרתף ונמצא בשולי הקמפוס על שדרות שרברוק שהן ציר תנועה מרכזי בעיר. בבית הספר ישנם כ-2400 תלמידי תואר ראשון (ארבע שנותי למי שבע מחוץ לקוויבק ושלוש שנותי למי שלמד בקוויבק) שממלאים את בניין בית הספר. בקומה העליונה ישנו מרכז מפואר להכשרת מנהלים. בקומה השנייה יש ספרייה מוצלחת מאוד, שבה אפשר ללמוד באזורים השקט ים, למצוא ספרות אקדמית, לעבוד על המחשבים, או לקרוא מגוון מגזינים עסקיים. כמובן שיש לא מעט חדרים לסגל (פרופסורים) ולתמידי המחקר.

בקומה השלישית של הבניין נמצא אזור מיוחד לתלמידי MBA, ששופץ יפה מאוד בשנת 2007-8. יש סלון גדול עם ספות ועיתונים עסקיים, ישנו איזור של מזכירות אקדמית, ישנם כשמונה חדרים לעבודה בקבוצות קטנות עם מסכים דקים וקירות מזכוכית שעליהם כותבים בטוש. ישנן כיתות לימוד מצוייזות שמשמשות רק את ה-MBA, חדר לאגודת הסטודנטים, ומרכז האזור הוא עוד סלון עם מחשבים רבים וכורסאות. זה שטח קומפקטי וכל פעם שתכנסו או תצאו תמיד תפגשו אנשים שאתם מכירים.

הסיבה לכך בין השאר היא שבתוכנית אין הרבה תלמידים. ישנם כ-60 תלמידים בשנה (התוכנית אורכת שנתיים כך שיש כ-120 תלמידים בסה"כ). יש עוד מסלול לניהול תפעולי עם כ-15 תלמידים ואולי עוד מסלול קטן; ולמניין מתווספים גם תלמידי החילופין שמגיעים (כשאני הייתי היינו כ-18 באותו סמסטר) שמהווים קבוצה בעלת משקל משמעותי בקורסים. האוניברסיטה מצליחה ליצור אווירה מאוד חברית ומשפחתית בין כולם, ופחות תחרותית מתוכניות אחרות למרות שהסטודנטים בהחלט מוכשרים.

תלמידי שנה א' לומדים קורסים מובנים בסמסטר הסתיו, כך שהלימודים מתבצעים בעיקר עם תלמידי שנה ב'. למרות זאת יש מבחר סביר של קורסים בכל התמחות עיקרית, ובסה"כ מוצעים לפחות 30 קורסים בסמסטר. חלק מהקורסים משותפים עם תלמידי התואר הראשון לניהול, אבל

זה לא תמיד חסרון כי לפעמים הסטודנטים האלה חריפים יותר ו משקיענים יותר מתלמידי התואר השני (ולפעמים לא). בהקשר זה מומלץ לא להיות תלויים בנקודות מאוד ספיציפיות שאתם חייבים לקחת בסמסטר הזה, כי לא בטוח שזה יתאפשר. צפירת הרגעה נוספת היא שאני הגעתי עם דרישות די מסוימות לאיזה קורסים אני רוצה, וגם לא התפשרתי על מרצים פחות טובים (תמיד יש יותר ופחות) או קורסים שפחות עניינו אותי – ועדיין מצאתי חמישה קורסים. זה הזמן לומר שכל קורס אורך שלוש שעות שבועיות פרונטאליות במשך הסמסטר (שקול לכ-2 י"ס), מרוכזות או בשני ימים שונים. אנו מחויבים ללמוד לפחות ארבעה קורסים כדי להחשב לתלמידים בהיקף מלא (אבל הזיכוי המקסימלי ברקנאטי הוא 7 י"ס!), ועד חמישה קורסים. 15 שעות שבועיות לא נשמעות הרבה, אבל לכל קורס יש את הדרישות האקדמיות שלו לקריאת חומר והגשת עבודות. עם כל מה שיש לעשות בעיר ומבחינה חברתית זה בהחלט לא משאיר זמן!

מבחינה חברתית ציינתי כבר את שבוע האוריינטציה שעוזר מאוד, את התלמידים שפעילים באגודת הסטודנטים, ואת זה שהאנשים באמת פתוחים ונחמדים שם. לפני הגעתכם אתם אמורים להיות משודכים ל'באדי' מקרב התלמידים שיוכל לעזור לכם בשאלות, עצות וכל צורך. בשנה שלי זה לא קרה (התלמידה שריכזה את זה ילדה בדיוק) ועדיין הסתדרנו יפה. תלמידי התוכנית ככלל לא שונים מבחינת הגיל מהממוצע ברקנאטי (רובם בני 28-30). רוב תלמידי החילופין מגיעים מאירופה, ששם לומדים תואר שני ישירות אחרי תואר ראשון, כך שרובם בני 22-24. תמצאו את עצמכם מסתובבים במעגלים שונים – של תלמידי החילופין (שיהיו דומים לכם מכמה בחינות), של תלמידים בתוכנית הרגילה, תמצאו גם ישראלים או יהודים בתוכנית או בכלל וגם סתם שכנים וחברים.

לתוכנית למנהל עסקים המון פעילויות חברתיות ומקצועיות (חוץ מהקורסים) באופן שוטף. כל שבוע מופץ דוא"ל מטעם אגודת הסטודנטים עם שלל הפעילויות בשבוע הקרוב, ומובטח שהיומן שלכם יהיה מלא. יהיו מסיבות לפני במהלך ובסוף הסמסטר. יהיו פעילויות לחדשים. יהיו מועדונים שונים ע"פ עניין מקצועי או אחר – בסמסטר שלי המועדון הפעיל ביותר היה של שחקני הסקווש.

הזווית היהודית היא שבאוניברסיטה כמו בעיר בכלל יש תלמידי יהודים רבים. קיים בית חב"ד (בלוק אחד מהבי"ס), בית הלל שמציע מסעדה כשרה וחדרים לסטודנטים (בעיקר שומרי מצוות) אך פתוח יותר מבית חב"ד לזרמים לא אורתודוקסיים. בשכונה הסמוכה יש בית כנסת שמופעל ע"י סטודנטים בשם "גטו שול" (כלומר בית הכנסת של הגטו – שוב ללא קונוטציות היסטוריות) ובו רב נחמד מאוד ורב-פעלים בשם לייבוש ואשתו דנה. חוץ מהגעה אפשרית לתפילות בחגים או בכלל במקומות אלו מומלץ להכנס לרשימות התפוצה שלהם כי יש המון אירועים חברתיים שאליהם מגיעים סטודנטים יהודים – אני למשל הלכתי כל שבוע לארוחת צהריים בה מדברים עברית למי שרוצה ללמוד (הגעתי על תקן דובר העברית בשביל שהאחרים ילמדו...). כולם ברוכים הבאים בכל הפעילויות ואין קשר לדתיות. לבית הלל יש רשימת תפוצה על נושאים הקשורים לישראל שמודיעה על סרטים / הרצאות / פעילויות ברחבי הקמפוס.

רצוי גם להיות ערניים ללוחות המודעות בקמפוס, יש לא מעט פעילויות שונות ומשונות ע"פ כל תחום עניין גם מחוץ לביה"ס – בקמפוס ובעיר. הרבה פעמים זה אוורור חיובי לצאת מנושאים של לימודים או מנהל עסקים לכמה שעות.

אפשר גם ליזום ולהיות פעיל בכל מיני פרויקטים – החבר'ה שם חזקים בקטע של פעילות התנדבותית ואיסוף תרומות לכל מיני מטרות נעלות. לדוגמה בסמסטר שהייתי אחת מתלמידות

החילופין היתה מורה לדרמה , והיא ייסדה מועדון (זה אומר שנפגשנו כמה פעמים בסמסטר) לאימפרוביזציה שהיה כף גדול מאוד .

מוצע לסטודנטים גם לנצל את משאבי האוניברסיטה השונים (והם רבים מאוד) ככל שרלוונטיים אליהם – צריך רק לפתוח את העיניים . לדוגמה גם בביה "ס וגם באוניברסיטה יש שני גופים חזקים מאוד שעוסקים בקריירה . גם אם לא מחפשים לעבוד בקנדה , יש שם ספרייה ענפה בנושאים אלו, כל הזמן הם מקיימים סדנאות שקשורות לחיפושי עבודה ונושאי קריירה (ראיונות, קורות חיים, יצירת קשרים וכד'), ומארגנים מפגשים רבים ומעניינים עם חברות. יש להם רשימות תפוצה ומיילים שבועיים עם כל הפעילויות , ואתר אינטרנט ייעודי ומפותח מאוד לנושא בשם myFuture.

פטור בלא כלום לגבי **הקורסים** אי אפשר. אז כן, הקורסים ברמה גבוהה, תלמדו הרבה – כל קורס די מעמיק כי יש לו הרבה שעות פרונטאליות . ברוב הקורסים יש עבודה בקבוצות על עבודות, שגם כשהכל מוצלח וגם שהקבוצה חורקת זה חלק מהחוויה . יש גם עבודות יחידניות , מבחנים, קייסים, ולמעשה שילוב של כל שיטות הלימוד . תקראו בסילבוס . מומלץ להכין כבר בתחילת הסמסטר טבלה עם כל המטלות להגשה והמבחנים , כי לצפות מראש ולווסת תקופות עומס או התנגשויות. במקרים קיצוניים זה גם שיקול בבחירה של הקורסים אותם לומדים . בספריה למנע"ס יש את כל ספרי הלימוד , שניתן לשאול למשך שלוש שעות (או מסוף היום למחרת בבוקר) כך שבהרבה קורסים לא חייבים לקנות את הספרים היקרים . בחלק מהקורסים ישנם מקבצי מאמרים וקייסים לקריאה שמגיעים כחברות עם ספיראלות – ניתן לקנות לא ביוקר בחנות קטנה בשם דייב'ס במרתף של בניין ברונפמן (מקביל איכשהו ל"ספרות זולה").

מילה לגבי **דירוגים** בינ"ל של בתי ספר . לאחרונה התבשרתי כי הבי "ס נכנס לרשימת 100 בתי הספר הטובים למנהל עסקים של פייננשל טיימס , ובוודאי הוא מדורג בליגה העליונה בקנדה . דירוגים הם שיקול לגיטימי כשצריך לתעדף כמה בתי ספר למנהל עסקים . עם זאת, צריך להבין גם שהרבה מהפרמטרים שמשפיעים על הדירוג לא משפיעים עלינו כתלמידי חילופין . לדוגמה מייחסים חשיבות רבה לסטטיסטיקות של השמה בעבודה לבוגרי התארים שם , ולשיפור שלהם במשכורת לאחר שהם מסיימים שם את התואר , ולאחוז הסטודנטים הבינ "ל (מבחינתנו כולם בינ"ל כי אין שם הרבה ישראלים ...). בנוסף Desautels הוא בי"ס קטן מה שפוגע בכמה מדדים בדירוגים. הדירוגים לא מודדים הרבה דברים שמשפיעים מאוד על החוויה שלנו – כמו הצד החברתי של השהות שם והאטרקטיביות של מיקום בית הספר (העיר). מבחינה אקדמית הקורסים ברוב האוניברסיטאות מלמדים את אותו החומר מאותם הספרים ועם אותם קייסים של HBS. רמת התלמידים ברוב בתי הספר דומה , ולעיתים בתי הספר האקסקלוסיביים יותר בבחירת התלמידים יוצרים אוירה תחרותית שצדה השלילי יכול להיות משמעותי מצדה החיובי . החשיבות הפרקטית של דירוגים מבחינתנו לדעתי יכולה לבוא בקורות החיים שלנו , מבחינת עד כמה המותג של בית הספר שנסענו אליו מוכר למי שקוראים אותם ונחש ב בעיניהם . שוב, זה לגיטימי, אבל צריך לקחת את זה בפרופורציה כי כנראה לא זה הדבר היחיד שרק בגללו נתקבל או לא נתקבל לאיזשהי משרה בעתיד .

לסיכום יש להשתתפות בתוכנית לחילופי סטודנטים **יתרונות** רבים :

- לימודים – של קורסים שחלקם אין ברקנאטי ואולי פותחים אופקים.
- מפגש עם חברות ואנשי עסקים ממדינה אחרת בשלל מסגרות (מועדונים בביה"ס, כהכנה לראיונות עבודה גם אם לא הולכים להתראיין).
- חווית מגורים בחוץ לארץ , אבל בגרסה "לייט" כשנחסכים חלק מהסידורים וגם בהיבט הזמן הקצר קצת יותר.
- חוויה רב-תרבותית (לא ציינתי שכשני שלישים מתלמידי הת וכנית בביה"ס אינם קנדיים) – רוכשים חברים מכל העולם, ולומדים לעבוד עם אנשים מתרבויות שונות.
- חוויה חברתית מאוד כיפית.
- הזדמנות תיירותית לחוות את השפע שיש למונטריאול להציע , ולקפוץ למקומות שונים ומעניינים בסביבה וברחבי היבשת. זה די שונה מטיול כשלא חיים בעיר.

חסרונות :

- מזג האוויר לקראת סוף הסמסטר – כפי שאמרתי גם זו חוויה לכמה שבועות בחיים.
- עלות – בסה"כ אפשר להסתדר בטווח גדול של תקציבים וזה בהחלט מאוד שווה את ההוצאה.
- שיקולי היציאה מהחיים בארץ לכמה חודשים , בהיבטי עבודה, משפחה, דיור וכיו"ב – אם כי לפעמים הנסיעה יכולה להיות הזדמנות לשיפור גם בהקשרים הללו.

בכל שאלה אתם מוזמנים מאוד לפנות אלי – אשמח לעזור!

פרטי הקשר שלי אצל שרון.